Climate Leadership Coalitionin asiantuntijalausunto valtioneuvoston Ilmastovuosikertomuksesta 2024 (K 16/2024 vp)

Kiitämme mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston *Ilmastovuosikertomuksesta 2024*.

Ilmastovuosikertomus on arvokas yleiskatsaus Suomen päästökehitykseen ja toteutettuun ilmastopolitiikkaan. Päästöjen osalta raportin pääviesti on selkeä: Suomen päästöt laskevat, mutta emme tule saavuttamaan maankäyttösektorin EU-velvoitteita emmekä kansallista hiilineutraaliustavoitetta ilman merkittäviä lisätoimia. Maankäyttösektorin lisäksi haasteena on taakanjakosektorin pidemmän aikavälin päästökehitys. Liikennesektorin jakeluvelvoitteen aiemmin suunniteltua hitaampi korotus vaikeuttaa päästöjen vähentämistä tulevaisuudessa.

Päästökehityksen korjaamisen tekee haastavaksi toisaalta valtiontalouden haastava tilanne, jonka seurauksena menojen kasvattaminen on vaikeaa ja toisaalta yksityisen sektorin investointien hidastuminen viimeisen vuoden kuluessa. **Tilanteen ratkaiseminen ja ilmastotavoitteessa pysyminen edellyttävät sekä kotimaassa että EU:ssa sellaisten uusien politiikkatoimien käyttöä, jotka tukevat investointeja ja synnyttävät puhtaille tuotteille markkinoita.**

Seuraavassa haluamme kiinnittää huomiota erityisesti kolmeen seikkaan: markkinoiden synnyttämiseen hiilenpoistoille, vihreiden investointien etenemisarvion puutteeseen raportissa sekä raportissa esitettyyn kädenjälkiarvioon.

<u>Markkinoiden synnyttäminen hiilen poistolle ilmakehästä</u>

Suomen päästövähennystavoitteiden kannalta keskeiset maankäyttösektorin nettonielut ovat vähentyneet viime vuosina erityisesti metsänielun heikentymisen myötä. Pääsyyksi heikentymiseen raportti toteaa hidastuneen metsän kasvun ja kasvaneet markkinahakkuut. Suomen nettonielun heikentyminen ja sen kehitysnäkymät tuovat haasteita sekä kotimaisen hiilineutraaliustavoitteen että Suomen EU:ssa hyväksymien, meitä velvoittavien, nielutavoitteiden saavuttamisessa. Luken arvion mukaan EU-tason nielutavoitteen suhteen Suomelle on syntymässä jo vuosina 2021-2025, eli ensimmäisellä viisivuotisjaksolla 10–40 Mt CO_2 -ekv. alijäämä. Kustannus tästä voi olla valtiontaloudelle merkittävä, kun sitä arvioidaan hiilidioksidin hinnan kehityksen perusteella.

Koska vaje on niin suuri, olisi Ilmastovuosikertomuksessa hyvä tarkastella myös yksityiskohtaisemmin, missä valmistelun tai soveltamisen vaiheessa vajeen täyttämiseksi suunnitellut toimet ovat ja kuinka ne tulevat edistämään maankäyttösektorin nettomääräistä hiilensidontaa.

Erityisesti vuosikertomuksessa tulisi tarkastella hiilenpoistoon liittyvien hankkeiden (BECCS, BECCU ja biohiili) etenemistä sekä niiden toimintaympäristön kehitystä. Näin päätöksentekijöille välittyisi ajoissa kuva tarvittavista lisätoimista.

Katsomme, että hiilen poistojen osalta kysynnän synnyttäminen on avainroolissa. Lähtökohtaisesti on parempi aktivoida kotimaisia toimijoita hiilensidontaan kuin kattaa todennäköistä alijäämää yksiköiden ostamisella muista EU-maista.

Puhtaiden ja vihreiden investointien vauhdittaminen ja etenemisen seuranta

Suomessa on vireillä mukaan noin 270 Mrd € edestä vihreän siirtymän investointeja (Lähde: EK:n dataikkuna). Nämä hankkeet tulevat vaikuttamaan Suomen tulevaan kykyyn saavuttaa itse asettamiaan ja EU-tason ilmastotavoitteita, sekä valmiuteemme tarjota kasvaville maailmanmarkkinoille vähähiilisiä tuotteita ja palveluja.

Puhtaiden ja vihreiden hankkeiden investointiedellytysten kehitystä tulisi mielestämme seurata osana Ilmastovuosikertomusta, vaikka merkittävä osa hankkeista ei todennäköisesti tulisikaan toteutumaan. Tämä antaisi ajantasaisen kuvan investointiympäristön kehityksestä ja mahdollisesta tarpeesta reagoida muutoksin.

Kuten raportti toteaa luvun 2.3 tietolaatikossa: *" Vaikuttavilla ilmastotoimilla voidaan alentaa kustannuksia ja turvata hyvinvointia".* Investointihankkeiden etenemisen esteenä olevien pullonkaulojen avaamisen lisäksi kysynnän vahvistaminen ja markkinoiden luominen ovat mielestämme toimia, joihin Suomessa olisi syytä ryhtyä.

Kuten raportti toteaa luvun 2.3 tietolaatikossa: *" Vaikuttavilla ilmastotoimilla voidaan alentaa kustannuksia ja turvata hyvinvointia".* Investointihankkeiden etenemisen esteenä olevien pullonkaulojen avaamisen lisäksi kysynnän vahvistaminen ja markkinoiden luominen ovat mielestämme toimia, joihin Suomessa olisi syytä ryhtyä.

Viennin hiilikädenjälki

CLC haluaa kiittää hallitusta hiilikädenjälkikonseptin mukaan ottamisesta ilmastovuosikertomukseen ja laskentametodiikan kehittämisestä**. Hiilikädenjälki on keskeinen ilmastovaikutusten indikaattori, joka osoittaa, kuinka tuote tai palvelu voi vähentää muiden hiilijalanjälkeä.** Koska Suomi on ollut kansainvälisesti katsottuna edelläkävijä päästövähennysten tekemisessä, on tärkeää, että meillä kehitettyjen tuotteiden ja palveluiden päästövähennyspotentiaali kansainvälisesti saadaan dokumentoitua ja sen kehitystä voidaan seurata.

Päästöjen mittaamiseen on olemassa vakiintuneet kansainväliset käytännöt, mutta hiilikädenjäljestä ne kansainvälisellä tasolla vielä puuttuvat. Tuoteperusteiseen laskentaan on kuitenkin olemassa elinkeinoelämän verrattain laajasti käyttämä VTT:n ja LUT-yliopiston kehittämä tuotekohtainen laskentamenetelmä sekä World Business Council for Sustainable Development -organisaation kehittämä, hiilikädenjäljen kaltainen vältettyjen päästöjen erittelyyn perustuva Avoided Emissions -menetelmä.

Nyt tehty selvitys ja ilmastovuosikertomuksessa raportoitu luku kertovat siitä, miten suomalainen vihreä vienti vertautuu samanlaisiin muista maista tuleviin tuotteisiin. Kyse on parhaiden käytäntöjen vertailusta.

Laskentamenetelmää tulisi näkemyksemme mukaan kuitenkin edelleen kehittää, jotta metodologia olisi samanlainen kuin vihreän viennin kilpailijamaiden laskenta. Esimerkiksi Tanskan hallitus on raportoinut viennin päästöjä vähentävän vaikutuksena ja päätynyt 119-218 miljoonan tonnin arvioon, kun Suomen kädenjälki nykyisellä metodologialla on 13-24 miljoonaa tonnia.

Kädenjälkitarkastelun osana on tulevaisuudessa tärkeää kuvata, minkälaisilla toimenpiteillä julkinen valta on edistänyt suomalaisen teollisuuden ja palvelujen kädenjälkeä. Hiilikädenjälkeä koskevassa luvussa olisi myös hyvä konkreettisin esimerkein avata minkälaisia ja kuinka vaikuttavia ilmastoratkaisuja tai tuotteita suomalaiset yritykset ovat onnistuneet luomaan.

Helsingissä 2.10.2024,

Tuuli Kaskinen
CEO at Climate Leadership Coalition
+358505149752
@tuulikas

Climate Leadership Coalition on Euroopan suurin voittoa tavoittelematon ilmasto-businessverkosto. CLC:llä on 99 organisaatiojäsentä: 69 yritystä, 9 yliopistoa, 5 etujärjestöä, 7 kaupunkia, 6 tutkimuslaitosta, 2 säätiötä ja 1 työmarkkinakeskusjärjestö. CLC on hyväksynyt myös 62 henkilöjäsentä. Jäsenemme työllistävät maailmanlaajuisesti lähes miljoona ihmistä ja yritysjäsentemme markkina-arvo on lähes 70 prosenttia Helsingin pörssin markkina-arvosta.